

Dkt. Lloyd Carr, Wimbo wa Nyimbo, Hotuba ya 1

© 2024 Lloyd Carr na Ted Hildebrandt

Mfululizo huu wa mihadhara minne utatolewa na Dkt. G. Lloyd Carr. Dkt. Carr alipata Shahada yake ya Uzamivu (PhD) kutoka Chuo Kikuu cha Boston na kufundisha na kusimamia idara ya Masomo ya Biblia katika Chuo cha Gordon kwa miongo kadhaa. Ameandika ufafanuzi wa kitambo unaoitwa Wimbo wa Sulemani katika Mfululizo wa Maoni wa Agano la Kale la Tyndall uliohaririwa na DJ Wiseman.

Hii itakuwa ya kwanza kati ya mihadhara minne kuhusu Wimbo wa Nyimbo na Dkt. G. Lloyd Carr. Wimbo wa Sulemani ni kitabu kidogo cha kuvutia sana katika Agano la Kale. Ni mojawapo ya mfululizo wa vitabu ambavyo kwa kawaida huainishwa kama Fasihi ya Hekima.

Unajua kutokana na masomo yako ya awali kwamba kuna sehemu tatu za msingi katika Agano la Kale. Kuna Torati, ambayo ndiyo msingi, sheria, vitabu vitano vya kwanza vya Musa, msingi unaoweka msingi wa kila kitu kingine kinachofuata katika Agano la Kale. Kisha kuna vitabu vya kihistoria, Yoshua, Waamuzi, Wafalme, na Mambo ya Nyakati, vitabu hivyo vinavyoshughulikia maisha ya kiraia na kisiasa ya taifa.

Manabii pia wanaingia katika kundi hilo. Wanajenga juu ya Torati. Taifa ni upanuzi, kufunuliwa kwa athari za sheria katika Torati kama Mungu alivyowapa watu.

Kisha kuna fasihi ya hekima. Hiyo ndiyo vitabu vingine. Vitabu kama Zaburi, Mithali, Wimbo Ulio Bora, na Mhubiri.

Vitabu hivi pia vimetokana na Torati, lakini hivi ni vitabu vya vitendo. Havishughulikii sana masuala makubwa ya Mungu kushughulika na sheria na kuweka wazi muundo wa serikali. Hivi havishughulikii shughuli za Mungu katika maisha ya taifa, kisiasa, na muundo wa kijeshi.

Hizi zinahusu watu na zinashughulikia shughuli za kawaida za kila siku za jamii ya Waisraeli. Fasihi ya hekima labda ndiyo iliyo karibu zaidi na kile tunachokiita katika ulimwengu wa Magharibi, falsafa. Inashughulikia maswali makubwa.

Kwa nini tuko hapa? Maisha yanahusu nini? Tunaelekea wapi? Tunahusianaje? Tunahusianaje na Mungu? Maisha mazuri ni yapi? Maisha mabaya ni yapi? Tunawezaje kuepuka mabaya na kudumisha mema? Haya yote ni masuala ambayo wanafalsafa wa Ugiriki walishughulikia. Haya ndiyo masuala ambayo maandishi ya hekima katika Israeli ya kale yalishughulikia. Haya ndiyo masuala ambayo tunahitaji kukabiliana nayo leo katika jamii yetu inayoendelea na utamaduni wetu wenyewe.

Ni masuala hayo ambayo fasihi ya hekima inazungumzia haswa. Lengo katika Wimbo Ulio Bora ni sehemu moja ya suala hilo kubwa na hilo ndilo tutakaloliangalia kwa dakika chache zijazo na labda kwa saa chache zijazo kulingana na jinsi mambo yatakavyokuwa hapa. Kwanza, kitabu chenyewe ninachotumia hapa ni Toleo la Kawaida Lililorekebishwa, na kichwa cha kitabu, katika toleo hili, ni Wimbo Ulio Bora ambao ni wa Sulemani.

Sasa hiyo ni njia nzuri tu ya kusema huu ndio wimbo bora zaidi kuwahi kuandikwa. Nahau ya Kiebrania, Wimbo Ulio Bora, ndiyo bora zaidi. Ni bora zaidi iliyopo.

Ni kama patakatifu pa patakatifu, mahali patakatifu zaidi. Na huu, kulingana na kichwa cha kitabu hiki, ndio wimbo bora zaidi kuwahi kuandikwa na umepewa Sulemani. Sasa tutarudi kwa Sulemani baada ya dakika moja lakini tutahitaji kuangalia hilo katika muktadha wa kitabu chenyewe.

Pia inajulikana kwa majina mengine kadhaa. Inaweza kuwa Wimbo tu na mara nyingi hutambuliwa hivyo. Toleo lake la Kilatini ni Nyimbo za Kuimba ambazo bila shaka ni neno la Kilatini la wimbo.

Kwa hivyo, ni Wimbo wa Nyimbo za Nyimbo. Na wakati mwingine katika fasihi, utaona ukitambulishwa kama Wimbo wa Nyimbo. Au huenda ikawa wimbo bora zaidi.

Jina hilo limetumika kwenye baadhi ya matoleo. Lakini chochote kile, ni wimbo na umepangwa kuwa muziki. Angalau hayo ni baadhi ya mawazo ambayo yamefanywa kwa muziki katika visa kadhaa.

Sasa kuna utayarishaji wa hivi karibuni uliofanywa na msomi wa Toronto anayeitwa Calvin Seerveld ambaye alifanya hivi kama oratorio. Kwa kweli aliandika muziki wa kitabu hiki kizima na akauandaa, umefanywa mara mbili au tatu, kama oratorio. Kwaya na waimbaji pekee huimba maneno ya wimbo huu mahususi.

Sasa Wimbo Ulio Bora ambao ni wa Sulemani. Na hilo linatuuliza swali mara moja. Moja ni, je, Sulemani ndiye mwandishi wa kitabu hiki, ambacho ni mojawapo ya uwezekano mzuri, au kama sivyo, je, tuna wazo lolote kwamba mwandishi ni nani? Au kuhusiana na hilo, je, tuna wazo lolote hasa wakati kitabu hiki kiliandikwa? Sasa kama ni Sulemani, hilo linatuhakikishia ukweli.

Sulemani alikuwa mfalme katika Israeli baada ya baba yake Daudi kufa na aliingia kwenye kiti cha enzi mwaka wa 981 KK na kutawala hadi miaka ya 930. Na kama hiki ni kitabu chake, kilichoandikwa naye, basi kinatokea mahali fulani katika kipindi hicho katikati ya miaka ya 900 ya karne ya kwanza ya kipindi cha KK. Sasa kuna swali, wasomi wengi wangekataa wazo hilo, kwa sehemu kwa misingi ya msamiati fulani,

kwa sehemu kwa misingi ya baadhi ya theolojia katika kitabu hicho na mambo mengine.

Na kwa hivyo, utapata tarehe za kitabu kuanzia wakati wa Sulemani, miaka ya 900, hadi karne ya kwanza au ya pili KK. Lazima uwe mwangalifu kidogo kuhusu kushuka chini sana kwa sababu kulikuwa na vipande vya kitabu hiki vilivyopatikana katika uchimbaji huko Qumran, watu wa Hati za Bahari ya Chumvi, na hivyo vinaenda karne ya pili KK, kwa hivyo huwezi kuja baadaye zaidi ya hapo kama tarehe ya kwanza, ya mwisho zaidi, badala yake, ya uandishi wa vitabu hivi. Wasomi wengi wanaonekana kuiweka katika kipindi cha baada ya uhamisho, wakati fulani baada ya uhamisho, labda katika miaka ya 400 au hata chini hadi miaka ya 300.

Na hakuna makubaliano ya kweli kati ya jamii ya wasomi kuhusu ni tarehe gani bora kwa haya. Kwa kiasi fulani inatokana na baadhi ya maswali ya umoja wa kitabu, na tutazungumzia hilo kwa undani zaidi baadaye. Kitabu chenyewe ni mkusanyiko wa mashairi mafupi ambayo yamepangwa na kupangwa kwa njia fulani katika picha hii kwa ujumla, au kama wasomi kadhaa wamependekeza, ni umoja ulioandikwa na mtu mmoja na kwa hivyo unatokana na wakati mmoja maalum.

Sasa kuna mawazo mengi bila shaka, na wazo la ushairi kama huu linarudi nyuma si tu katika siku za Sulemani bali muda mrefu kabla ya hapo, kwa hivyo kunaweza kuwa na mizizi inayorudi nyuma kabla ya Sulemani, na kunaweza kuwa na uhariri fulani au kufanya kazi juu ya maandishi tunaposhuka hadi katikati ya kipindi cha ufalme au kipindi cha baada ya uhamisho. Msimamo wangu binafsi ni kwamba labda imeandikwa katika kipindi cha Sulemani, ingawa inaweza kuwa ilihaririwa katika miaka 100 ijayo hivi, na kwa hivyo mahali fulani kati ya karne ya 7 na karne ya 10 KK ni tarehe nzuri ya nyenzo hapa katika kitabu hiki kidogo, Wimbo wa Sulemani. Sasa ikiwa huu ni wimbo wa Sulemani, kuna masuala kadhaa.

Moja, je, iliandikwa na Sulemani? Naam, hiyo ni uwezekano mzuri. Maandishi yangeruhusu hilo, ingawa hayahitaji hilo. Uwezekano mwingine kadhaa.

Hiki ni kitabu kinachohusishwa na Sulemani. Hakukiandika, lakini alikuwa kama mfalme mkuu, mfalme wa enzi ya dhahabu ya Israeli, na kwa hivyo wimbo huo ungetolewa kwa jina lake kwa sababu mbalimbali. Kwanza, ukweli kwamba alikuwa mfalme mkuu, huu ulikuwa enzi ya dhahabu, na Sulemani alitambuliwa kama mwandishi wa methali, alikuwa mwandishi wa nyimbo, hakika alikuwa na starehe na utajiri wa kuweza kufuata aina hizi za shughuli.

Njia mbadala ya tatu, au chaguo la tatu, ni kwamba wimbo huo umetengwa kwa ajili ya Sulemani, na huenda ikawa mtu mwingine ndiye aliyeuandika, na Sulemani, kama mfalme mkuu, ndiye angeufanya wimbo huu uwekwe wakfu kwake. Sasa, kuna sababu kadhaa za hilo. Sulemani, bila shaka, alikuwa mfalme mkuu, lakini pia alikuwa mpenzi mkubwa wa Israeli ya kale.

Unajua kifungu katika Kitabu cha Wafalme kinachosema alikuwa na wake 700 na masuria 300, hicho ni kikundi kikubwa cha wanawake. Na Sulemani alikuwa aina ya Don Juan wa jamii ya kale ya Israeli. Kwa hivyo, ikiwa kitabu hiki, ambacho kinaonekana kuhusishwa na upendo wa kibinadamu na aina hizo za vitu, na upendo hakika ni kipengele muhimu katika wimbo, ikiwa huu ni mfululizo wa mashairi ya mapenzi au shairi moja la mapenzi, basi Sulemani angekuwa mtu dhahiri wa kukitoa.

Baada ya yote, alikuwa mpenzi mkubwa katika taifa la Israeli. Na kwa hivyo, Sulemani ndiye mwandishi, labda, Sulemani kama yule ambaye imetengwa kwake, uwezekano mwingine, na huyu, Sulemani mpenzi mkubwa, ambaye ni mfano wa kile ambacho Wimbo Ulio Bora unamaanisha. Sasa kuna marejeleo kadhaa kwa Sulemani katika maandishi, na tutayaangalia kwa dakika moja, ili kuona kama hii inatupa kidokezo chochote kuhusu kama alikuwa mwandishi au mpokeaji wa shairi, au yule ambaye ilitengwa kwake.

Marejeleo ya Sulemani yanatokea mwanzoni mwa kitabu, katika sura ya kwanza, katika kichwa cha habari, ambacho kiko hapa. Sasa hiyo inaweza kumaanisha au haimaanishi chochote moja kwa moja, kwa sababu majina mengi katika nyenzo za kibiblia hayakuwa ya asili, yaliongezwa mahali fulani kando ya mstari. Hii ina kila alama ya toleo la awali, lakini labda si kichwa cha habari asili.

Kwa hivyo, jina la Sulemani hapo halina uhusiano wowote na swali hili, kama tunahitaji kumtambua kutoka kwa muktadha wa kitabu au la. Katika sura ya 1, mstari wa tano, kuna marejeleo ya Sulemani ambapo mzungumzaji, mwanamke katika kesi hii, anasema, Mimi ni mweusi sana, lakini njooni, enyi binti za Yerusalemu, kama hema za Kedari, kama mapazia ya Sulemani. Anazungumzia hapa kuhusu jengo, miundo, na mapazia ya Sulemani ni aina ya vitambaa au mapazia ambayo yangekuwa mazuri sana, au labda meusi kama yeye mwenyewe alivyo, lakini mazuri katika muktadha huo.

Marejeleo hapa yanaweza kuwa kitu ambacho mtu huyu alikuwa akikijua hekaluni au katika jumba la Sulemani, lakini kuna uwezekano mkubwa huu ni usemi tu kwamba haya ni mapazia mazuri sana na mapazia mazuri sana, na yeye ni kama hayo, mapazia meusi, yaliyosokotwa ambayo yana kila aina ya athari nzuri za kitambaa ndani yake. Hakuna kitu hapa moja kwa moja ambacho kingemtambulisha mwandishi wa kitabu katika muktadha huo. Sasa, kuna mfululizo mwingine wa marejeleo katika sura ya 3, lakini nitarudi kuyahusu baada ya dakika moja.

Katika sura ya 8, mstari wa kumi na moja na wa kumi na mbili, hii iko mwishoni kabisa mwa kitabu, na tena kuna maoni kutoka kwa mwanamke anayezungumza, na kuanzia mstari wa kumi na moja, anasema, Sulemani alikuwa na shamba la mizabibu huko Baal-Haman. Alikodisha shamba hilo la mizabibu kwa walinzi. Kila mmoja alipaswa kuleta matunda yake kwa vipande elfu vya fedha.

Shamba langu la mizabibu, ambalo ni langu mwenyewe, ni kwa ajili yangu mwenyewe, na wewe, Ee Sulemani, upate elfu moja na walinzi wa matunda mia mbili. Na anaendelea kuzungumzia wale wanaoishi bustanini pamoja naye. Sasa, je, marejeleo haya yanaonyesha kwamba Sulemani ni mmoja wa wahusika wakuu katika kitabu? Huenda ikawa, lakini si lazima.

Hili tena linaweza kuwa suala la Sulemani kama mmiliki mkuu wa ardhi, mfalme, ambaye alikuwa na mashamba makubwa ya mizabibu na mali nyingine. Mwanamke hapa anaweka tofauti. Shamba lake la mizabibu, ambalo katika muktadha labda ni mwili wake mwenyewe, mwili wake mwenyewe, hili ni lake mwenyewe.

Atafanya apendavyo. Sulemani anaweza kuwa na wake zake elfu, mia saba, na masuria wake mia tatu, lakini ana wake mwenyewe. Marejeleo hapa si maoni mahususi kwa Sulemani, bali ni wazo la jumla tu, sawa, mfalme ana yote, lakini hatayapata haya na kuyachukua kutoka hapo.

Sulemani alikuwepo kama mmiliki mkuu wa ardhi. Kifungu kingine ambapo Sulemani ametajwa hapa kiko katika sura ya tatu. Jina lake linaonekana mara kadhaa, kuanzia mstari wa sita.

Hii ni simulizi fupi, sita hadi kumi na moja katika kifungu, kinachoelezea gwaride, maandamano, yanayotoka jangwani. Acha nikusomee tu. Ni nini kinachopanda kutoka jangwani kama nguzo ya moshi, kilichotiwa manukato ya manemane na ubani, pamoja na unga wote wa manukato wa mfanyabiashara? Tazama, ni kitanda cha Sulemani.

Wamezungukwa na mashujaa sitini kutoka kwa mashujaa wa Israeli, wote wamejifunga panga na wameboba katika vita, kila mmoja akiwa na upanga wake pajani mwake kwa ajili ya kengele za usiku. Mfalme Sulemani alijitengenezea dari ya mbao ya Lebanoni. Alitengeneza nguzo zake kwa fedha, sehemu ya nyuma yake kwa dhahabu, na kiti chake kwa zambarau.

Ilitengenezwa kwa upendo ndani na binti za Yerusalemu. Tokeni, enyi binti za Sayuni, mkamtazame Mfalme Sulemani akiwa na taji aliyomvikwa na mama yake siku ya harusi yake, siku ya furaha ya moyo. Sasa kitengo hicho kidogo kinasimama chenyewe katika sura ya tatu.

Iko katikati ya motifu ya utafutaji ambapo mwanamke anamtafuta mpenzi wake, anapanda juu, anazunguka mitaa ya jiji, akimtafuta, na kisha anamalizia kitengo hiki na mstari wa 5 ambapo anawaonya binti za Yerusalemu wasichochee mapenzi au kuyaamsha hadi yawe tayari, hadi yawe tayari, tafadhali. Na kisha inaingia katika maelezo haya ya msafara wa harusi. Na inaonekana ndivyo ilivyo.

Palankini kubwa, gari lililobebwa mabegani mwa watumwa, lilikuwa limepambwa vizuri, likiwa na nguzo za fedha, mgongo wa dhahabu, kiti cha zambarau, vyote vimepambwa, na kupambwa ndani. Na hii ndiyo palankini ambayo Sulemani, mfalme, anakuja nayo akiwa na taji siku ya harusi yake. Sasa baadhi ya watoa maoni wanapendekeza kwamba kifungu hiki kinahusiana na ndoa tunayojua kutoka kwa kitabu cha Wafalme ambacho Sulemani alifanya na mmoja wa mabinti wa kifalme wa Misri.

Kifungu kidogo cha kuvutia kwamba mfalme, mfalme wa Israeli, taifa dogo, angempata binti mfalme wa Misri kama mke. Naam, kulingana na Kings, hilo lilitokea. Ilikuwa jambo la ajabu sana kwa hilo kutokea.

Kuna moja ya makala katika fasihi ya Misri inayosema hakuna binti mfalme wa Misri aliyewahi kupewa mfalme wa kigeni. Lakini tuna kumbukumbu hapa na kuna mifano mbali na hiyo ambapo hilo lilitokea. Kwa hivyo labda hii ni harusi ya binti mfalme wa Misri na Sulemani, mfalme.

Hakuna uthibitisho wa hilo. Ni mojawapo tu ya mapendekezo yanayowezekana. Wanatoka jangwani, wakivuka jangwa, wakija Yerusalemu.

Na ni msafara mzuri. Hauhusiani haswa na sehemu iliyobaki ya shairi. Hii inaonekana tu kama aina ya mwingiliano katika hadithi.

Na watoa maoni wengi wanafikiri kwamba hata hapa hapa si mahali pake kabisa. Wazo langu mwenyewe ni kwamba labda imewekwa kama picha ya utukufu na utajiri na fahari kubwa na nguvu ya mfalme na ukweli kwamba angeweza kuwa na mwanamke yeyote anayemtaka na pengine kumpata. Lakini ikilinganishwa na kifungu katika sura ya 8 ambacho tumekiangalia hivi punde, msichana katika Wimbo Ulio Bora hatakubali hila zake.

Kwa hivyo, anaweza kuona msafara huu mzuri ukija na kusema, si mzuri sana? Lakini akasema, sio wangu. Sasa hizo ni baadhi ya uwezekano wa Sulemani na wazo hili la harusi ya kifalme kutoka kwa mtazamo huu. Sasa, tunajua nini kumhusu Sulemani katika muktadha huu? Labda ni kitabu kinachohusiana na harusi hii ya kifalme.

Inaweza kuwa hivyo. Ina alama fulani za sherehe ya harusi. Tutazungumzia hilo baadaye kidogo.

Baadhi ya watoa maoni wanapendekeza kwamba Sulemani katika hadithi hii au mkusanyiko huu wa mashairi ni aina ya hadithi ya kifasihi, kwamba hakuwa na uhusiano wowote nayo. Lakini kwa sababu alikuwa vile alivyo, mfalme mkuu, mpenzi mkuu, jina lake lilipaswa kuonekana. Baada ya yote, usingeweza kuwa na shairi kubwa la mapenzi bila jina la Sulemani ndani yake.

Na hivyo ili tu kufanya kazi, walitupa jina la Sulemani katika sehemu hizi kadhaa. Hiyo inawezekana. Sina uhakika kama lina maji mengi, lakini angalau lipo nje.

Chaguo la tatu kuhusu matumizi ya jina hapa, na hili litatuingiza katika suala lingine la tafsiri, ni kama Sulemani hapa anatambulishwa tu katika aina fulani ya mtazamo wa kifumbo. Yeye ndiye mfalme mkuu. Samweli anazungumzia kuhusu mzao wa Daudi kuwa mkombozi wa taifa, na Sulemani, mzao wa karibu wa Daudi, alikuwa hivyo katika siku za mwanzo.

Labda inatazamia maendeleo ya mwisho, wokovu wa mwisho wa taifa pamoja na kuja kwa Masihi. Na ikiwa ndivyo ilivyo, basi labda ujumbe hapa, Sulemani kwamba mfalme mkuu, mpenzi mkuu, yule anayeleta nguvu na ufahari na utajiri kwa taifa, anamwonyesha Masihi wa baadaye. Kwa hivyo, Sulemani hapa ni kama fumbo, kidokezo cha kitu kikubwa zaidi, bora zaidi, ambacho kiko karibu kuja.

Naam, huo ndio mtazamo, au baadhi ya mitazamo, kuhusu asili ya Sulemani na kama hiki ni kitabu chake. Tena, kama nilivyosema dakika chache zilizopita, mtazamo wangu mwenyewe ni kwamba labda haukutoka kwa kalamu yake moja kwa moja, ingawa hakika unatoka katika kipindi cha Sulemani, na anaweza kuwa ndiye ambaye kitabu hicho kiliwekwa wakfu kwake. Sidhani kama marejeleo haya katika kitabu yangehitaji kitu kingine zaidi ya hicho tunapokiangalia kitabu, ambacho ni cha Sulemani, kama kinavyoitwa hapo katika mstari wa kwanza wa mstari wa kwanza.

Sasa tatizo au suala linalofuata linalokuja na kitabu cha Wimbo Ulio Bora ni jinsi tunavyokitafsiri? Maana yake ni nini? Tunaelewaje kitabu hiki kinahusu nini? Na kuna takriban mbinu nne za kawaida za hili. Nitajaribu kuzifupisha kwa urahisi kisha niende kwenye kile ninachofikiri ndicho kinachowezekana zaidi kati ya hizo nne. Ya kwanza ni ile ambayo tayari nimeitaja, wazo la mafumbo.

Istiari ni mtazamo wa kawaida sana wa kutafsiri fasihi ya kale, na hasa kwa Biblia. Neno linatujia kutoka kwa maneno mawili ya Kigiriki, moja likiwa neno kuongea au kuongea, unajua kuhusu soko huko Athene ambapo wanafalsafa hukusanyika kujadili masuala maalum. Naam, hiyo ndiyo nusu ya mwisho ya neno.

Nusu ya kwanza ya neno mafumbo linatokana na neno la Kigiriki linalomaanisha kitu kingine, tofauti. Na maneno hayo mawili kwa pamoja yanamaanisha kusema kitu kimoja lakini yanamaanisha kitu kingine. Kwa hivyo, katika mafumbo, unachukua wazo au unachukua kauli kutoka kwa kipande cha fasihi na kuisoma kisha unasema, loo, haimaanishi kwamba inamaanisha hivi.

Sasa, wazo hilo lilitoka wapi? Naam, linarudi nyuma sana katika miaka ya 500 KK na ni wazo la Kigiriki. Rekodi ya kwanza tuliyo nayo ni kutoka kwa jamaa mmoja kwa jina Theogenes kutoka jiji la Regium huko Ugiriki. Yapata mwaka 520 KK, alikuwa mmoja wa wanafalsafa wakuu, na wasemaji katika enzi ya dhahabu ya utamaduni wa Kigiriki.

Na Theogenes , kama wanafalsafa wengine wengi, alikuwa na tatizo kubwa na fasihi ambayo ilikuwa aina ya fasihi ya kidini ya Wagiriki wa kale, hasa maandishi ya Homer, Iliad, Odyssey, na maandishi ya Hesiod ambaye alikuwa mapema kidogo. Tatizo lililokuwepo lilikuwa kwamba hadithi hizi za miungu na miungu ya kike na matendo ya jamii ya Wagiriki hazikuwa nzuri sana. Miungu ya kale ya Wagiriki ilikuwa kundi lisilopendana sana.

Walikuwa wenye kisasi, walikuwa wakatili, walidhihaki, walidanganya. Hakika hawakuwa aina ya viumbe ambao ungetaka kuwatambua kama mifano mizuri kwa idadi ya watu. Wanafalsafa waliona kwamba waligundua kulikuwa na matatizo makubwa na wahusika hawa, na kwa hivyo walisema, wamejikita sana katika utamaduni kiasi kwamba hatuwezi kuwaondoa.

Namaanisha, kama tungemtupa Homer, tungepoteza msingi wa utamaduni wetu wote wa kidini, kwa hivyo hatuwezi kuwatupa tu. Tutakachofanya ni kuwatafsiri upya. Tutawafanya waseme kitu tofauti na kile wanachosema.

Wanazifananisha. Kusema jambo moja kunamaanisha kitu kingine. Na kwa hivyo wanafalsafa wa Kigiriki walipitia maandishi ya Homer na wengine, na wakawafanya waseme mambo, wakiyatafsiri kwa njia ambayo ujumbe uliokuja ulikuwa mambo haya yote mapya makubwa ambayo wanafalsafa walikuwa wakifikiria.

Haikuwa na uhusiano wowote na miungu na miungu wa kike. Ilihusiana na kile tulichokuwa tukisema kama wanafalsafa. Kwa hivyo, mbinu, mbinu ya mafumbo na mafumbo ina mizizi yake hapa kwa wanafalsafa wa Kigiriki katika miaka ya 500 KK.

Sasa njia hii ya tafsiri, na njia ya utafiti, ililenga jamii ya Wagiriki katika miaka hii ya mwanzo. Kisha, bila shaka, Alexander Mkuu alikuja akipita Palestina katika miaka ya 300 na kuteka Yerusalemu, akahamia Alexandria huko Misri, na kuanzisha chuo kikuu kikubwa huko Alexandria. Alexandria ikawa kituo cha pili muhimu zaidi cha elimu katika Milki ya Kirumi na Milki ya Kigiriki.

Athene kwanza, Aleksandria pili. Kwa bahati mbaya, Tarso, ambapo Paulo alitoka, ilikuwa kituo cha tatu muhimu zaidi cha elimu katika Milki ya Rumi. Kwa hivyo Aleksandria ni kituo kikubwa cha masomo.

Falsafa zote, mawazo yote kutoka Ugiriki yalifika Alexandria. Na kufikia miaka ya 200 na kuendelea hadi miaka ya 150, na 160 KK, Wayahudi wengi kutoka Yerusalemu, kutoka Palestina, walihamia Alexandria. Theluthi moja ya tano ya jiji, tatu kati ya robo tano, walikuwa Wayahudi hasa katika karne ya kwanza KK.

Kwa hivyo, kulikuwa na idadi kubwa ya Wayahudi huko Alexandria, na Alexandria ikawa mahali pa kituo kikubwa cha kujifunzia. Tafsiri za maandiko, kutoa maoni

kuhusu maandiko, aina hizo za mambo. Alexandria ikawa kitovu cha masomo ya kidini katika jumuiya ya Wayahudi wanaozungumza Kigiriki.

Ilikuwa huko Alexandria ambapo Wayahudi walijifunza kuhusu mafumbo, na wakaanza kuyatumia katika maandiko yao wenyewe. Walikuwa na baadhi ya matatizo yaleyale. Baadhi ya walimu hawakupenda kilichokuwa kikiendelea katika Torati, kwa hivyo walitaka kukibadilisha.

Hawakupenda kilichokuwa kikiendelea katika maandiko mengine, kwa hivyo walitaka kukibadilisha. Na kwa hivyo, walianza mbinu hii ya mafumbo, hasa kupitia ushawishi wa shule za Aleksandria. Na ilianza Aleksandria na katika fasihi ya Kiyahudi.

Kwanza, yapata mwaka 160 KK, pamoja na mtu aliyeitwa Aristobulus, na uigaji wa maandiko matakatifu na fasihi nyingine za kidini ulianza kuota mizizi Palestina. Naam, ulienea kutoka hapo hadi kwa watu wengine wawili muhimu. Mmoja alikuwa mtu aliyeitwa Philo, ambaye alikuwa wa wakati mmoja na Yesu.

Alizaliwa mwaka wa 20 KK, kwa hivyo alikuwa na umri wa miaka 20 kuliko Yesu. Alikufa mwaka wa 40 BK, kwa hivyo aliishi miaka 10 baada ya Yesu kusulubiwa na kufufuka kutoka kwa wafu. Lakini Philo alikuwa mmoja wa wale waliochukua mbinu hii ya mafumbo na kuitumia kwenye nyenzo nyingi za kibiblia ambazo alikuwa akifanya kazi nazo na alikuwa akisoma.

Na moja ya vitabu alivyotumia kitabu hicho ni Wimbo Ulio Bora. Na hiyo ikawa kazi muhimu sana katika utafiti huo, katika tafsiri ya nyenzo za kibiblia ilikuwa shughuli ya Philo. Wakati wa kufikia mwisho wa karne ya kwanza BK.

Ilikuwa dhahiri kabisa kwamba kulikuwa na mjadala mkubwa uliokuwa ukiendelea katika miduara ya marabi kuhusu ni ipi ilikuwa njia sahihi ya kutafsiri Wimbo wa Sulemani. Mmoja wa marabi wakubwa alisema kwamba yeyote anayeimba mashairi ya Wimbo wa Sulemani katika baa na baa hastahili uzima ujao. Naam, hilo linatuambia jambo moja.

Baadhi ya watu walikuwa wakiimba maneno haya kwenye baa na baa na rabi huyu hakupenda wazo hilo. Mtazamo wake ulikuwa kwamba hii ilikuwa maoni kuhusu jinsi Mungu anavyoshughulika na watu. Na kuna fasihi nyingi kuhusu aina hii ya jambo.

Sasa wacha nikupe mifano michache tu. Sura ya 1. Mstari wa Kumi na Mbili. Mfalme alipokuwa kwenye kochi lake, nardo yangu, manukato yangu, yalitoa harufu yake.

Mstari wa 13. Mpenzi wangu kwangu mimi ni kama mfuko wa manemane uliolala kati ya matiti yangu. Mpenzi wangu kwangu mimi ni kama shada la maua ya hina katika mashamba ya mizabibu ya En-gedi.

Anachora picha hapa kutokana na manukato kutoka kwa maua huko En Gedi, mashamba ya mizabibu huko, na chemchemi na uzuri wa mahali hapo. Lakini mstari wa 13. Mpenzi wangu kwangu mimi ni mfuko wa manemane unaolala kati ya matiti yangu.

Tufanye nini na hili ili kulifananisha? Kwa juu juu inaonekana kama maoni ya moja kwa moja kwamba anataka kumshika mpenzi wake mikononi mwake dhidi ya kifua chake na hivyo ndivyo alivyotaka kufanya. Lakini hiyo ilikuwa hatari kidogo kwa marabi hawa waliotaka kufananisha hili. Na kwa hivyo walilitafsiri kwa njia tofauti kidogo.

Mpendwa, katika ufahamu huu, ni utukufu wa Mungu, utukufu wa Shekina, nguzo ya wingu na moto iliyosimama juu ya kiti cha rehema, kifuniko cha Sanduku la Agano. Huyu ni Mungu. Na uwepo huu wa Mungu upo kati ya makerubi wawili kwenye kifuniko cha Sanduku la Agano.

Unasema, walipataje hilo huko? Sijui. Lakini huo ndio ulikuwa uelewa. Uwepo wa Mungu, nguzo ya wingu kati ya malaika wawili wa dhahabu kwenye Sanduku la Agano ndio maana ya mstari huu.

Hiyo ni istiari. Hiyo inaipeleka kwenye kiwango kikubwa sana, lakini hiyo ni mfano mmoja wa mifano mingi, mingi, mingi ya istiari na mbinu ya istiari. Kuna ya pili.

Acha nirudie kidogo. Mfano huu hapa ungekataa uelewa wowote wa kihistoria au halisi wa kifungu hiki na kuingiza mawazo haya ya kiroho ambayo mara nyingi yanaweza kuwa na uhusiano fulani na maandishi, lakini mara nyingi yameondolewa kabisa kutoka kwa uhusiano wowote na nyenzo zilizo hapa katika maandishi yaliyo mbele yetu. Mfano huu ungekataa mtazamo wa msingi wa kihistoria.

Uwezekano wa pili au mbinu ya tafsiri ni kile kinachojulikana kama uainishaji. Aina ni maoni au taarifa ya Agano la Kale au tukio la kihistoria linaloelezewa katika maandishi ya Biblia na kisha katika aina fulani ya nyongeza ya tafsiri kwa hilo, iwe ni mtazamo wa Agano Jipya au wazo la kirabi, kuna kile kinachoitwa kinyume cha aina ambacho ni utimilifu wa unabii wa asili. Dakika chache zilizopita, nilitoa maoni, marejeleo ya kifungu katika kitabu cha Samweli ambapo mwana wa Daudi atatawala juu ya watu na ataleta ukombozi kwa Israeli.

Mfano ungekuwa Sulemani ambaye alikuwa mzao wa karibu wa Mfalme Daudi ambaye alikuja kuwa mfalme na kuleta Enzi ya Dhahabu. Lakini kuna mengi zaidi katika hadithi hiyo kuliko yanavyoonekana hapo katika maisha ya Sulemani. Nenda kwenye Agano Jipya na utapata marejeleo ya Yesu kama mzao wa Daudi.

Ahadi ilitolewa kwa Mariamu na malaika kwamba angekaa kwenye kiti cha enzi cha baba yake Daudi na angeleta ukombozi kwa taifa. Naam, Yesu hapa ndiye utimilifu, ukitaka, wa unabii wa awali wa kimasihhi katika Samweli. Samweli ndiye mfano.

Yesu ndiye mpinga-aina. Kwa hivyo, tafsiri ya kawaida ya kifungu hicho ni kwamba Yesu ni utimilifu wa wazo hilo la asili. Sasa hilo lina uhusiano gani na Wimbo Ulio Bora? Naam, si jambo kubwa moja kwa moja.

Lakini kuna jambo moja linalotupa kidokezo kidogo kuhusu hili. Mojawapo ya vifungu vingine katika Agano la Kale ambavyo ni wimbo wa mapenzi ni Zaburi 45. Kichwa chake kimetambuliwa kama wimbo wa mapenzi.

Na inaendelea kwa urefu fulani hadi kwenye wimbo huu mzuri. Acha nisome mistari michache mwanzoni. Moyo wangu unafurika kwa mada nzuri.

Ninaelekeza mistari yangu kwa mfalme. Ulimi wangu ni kama kalamu ya mwandishi mtayari. Sawa, utangulizi.

Ubeti wa kwanza. Wewe ndiwe mzuri zaidi kuliko wana wa wanadamu. Neema imemiminwa midomoni mwako.

Kwa hivyo, Mungu amekubariki milele. Jifunge upanga wako pajani mwako, Ee mwenye nguvu, kwa utukufu na enzi yako. Sasa, katika mstari wa 6 katika Zaburi 45, tunasoma haya.

Kiti chako cha enzi cha Mungu ni cha milele na milele. Fimbo yako ya kifalme ni fimbo ya adili. Unapenda haki, unachukia uovu.

Kwa hiyo, Mungu wako amekupaka mafuta ya furaha kuliko wenzako. Mavazi yako yote yana harufu nzuri ya manemane, udi na kasia. Kutoka majumba ya kifalme, vinanda vya nyuzi vinakufurahisha.

Binti za wafalme ni miongoni mwa wanawake wa heshima. Mkono wako wa kuume amesimama malkia aliyevaa dhahabu ya Ofiri. Ubeti wa kati kutoka Zaburi hii ya 45.

Sasa, wazo muhimu hapa si ukweli kwamba tunaangalia wimbo wa mapenzi tu, bali katika Agano Jipya katika kitabu cha Waebrania, sura ya kwanza, Waebrania sura ya 1, kuanzia mstari wa 8. Lakini kuhusu Mwana, anasema, huyu ndiye mwandishi wa Waebrania anayezungumzia sasa kuhusu Mungu aliyenena kupitia manabii na sasa amesema kupitia Mwana. Kuhusu Mwana, anasema, kiti chako cha enzi, Ee Mungu, ni cha milele na milele.

Fimbo ya ufalme wako ni fimbo ya ufalme wako. Umependa haki na kuchukia uasi. Kwa hiyo Mungu, Mungu wako, amekupaka mafuta ya furaha kuliko wenzako.

Nukuu kutoka Zaburi 45. Na hapa katika kitabu cha Waebrania, kifungu hicho kinatumika kwa Yesu, Mwana. Sasa, Yesu kama mfano halisi, utimilifu, Sulemani au labda mfalme mwingine katika Zaburi 45 kama mfano, yule ambaye ilisemwa kwa mara ya kwanza, sasa inatimizwa katika kuja kwa Yesu.

Sasa, huo ni msimamo halali ambao maandiko yenyewe yanauelezea. Sasa, kuna matatizo kadhaa kuhusu kuchukua kanuni hiyo na kuitumia katika nyanja zote. Pale ambapo maandishi ya kibiblia ya Agano Jipya hayatumii matumizi hayo mahususi, tunahitaji kuwa waangalifu kidogo.

Kwa mfano, Zaburi 45 mstari wa 9 unazungumzia binti za wafalme miongoni mwa wanawake wako wa heshima. Mkono wako wa kuume amesimama malkia aliyevaa dhahabu ya Ofiri. Sasa hilo linasikika vizuri sana.

Shida ni kwamba neno linalotafsiriwa hapo kama malkia linamaanisha kipenzi kutoka kwa harem. Huenda hakuwa malkia hata kidogo, ila msichana ambaye alikuwa akimtazama wakati huo. Kwa hivyo, kuchukua kifungu hicho na kukifanya kuwa mfano wa Yesu, unajiingiza katika matatizo ya kila aina.

Uainishaji ni njia muhimu ambapo imeelezwa wazi katika simulizi ya Biblia, Agano la Kale na Jipya, lakini inaweza kuwa hatari sana ikiwa itachukuliwa zaidi ya kile ambacho maandiko yenyewe yanaruhusu. Sawa, fumbo, sema jambo moja, maanisha lingine. Fumbo linakataa historia.

Uainishaji hukubali historia kama halali lakini kisha huongeza maana ya pili, maana iliyopanuliwa. Na bila shaka, hilo ni jambo la kawaida sana na mara nyingi hufanywa.

Chaguo la tatu ni kuona kitabu hiki kama tamthilia. Ni tamthilia ya jukwaani ya aina fulani, labda aina fulani ya ibada ya kitamaduni iliyokuwa ikiigizwa. Tutazungumzia zaidi kuhusu hilo baadaye kidogo, lakini kuna mambo kadhaa tunayohitaji kutambua hapa. Kwanza, wazo hili kwamba ni tamthilia inayoandikwa ni la kale sana.

Inarudi nyuma hadi kwa Origen, ambaye alikuwa akiishi mwanzoni mwa miaka ya 200 BK. Aliitambua kama tamthilia na kwa hivyo hii inaweza kuwa aina ya liturujia au aina ya kitu cha kiibada ambacho kilikuwa kinatumiwa na mamlaka ya kidini. Inawezekana kabisa, ingawa hakuna ushahidi wa hilo.

Wazo la hii kuwa tamthilia linachanganya kidogo. Wazo la Origen lilichukuliwa, likatoweka kwa muda mrefu sana na mbinu ya uchapaji wa istiaru ilichukua nafasi kwa karne nyingi sana. Lakini katika miaka ya 1900, msomi mmoja wa Kijerumani anayeitwa Franz Delitzsch, msomi mkubwa wa Agano la Kale, alichukua wazo la Wimbo Ulio Bora kama tamthilia.

Katika ufafanuzi wake kuhusu kitabu hiki, anaelezea kwa kina muundo wa tamthilia wa Wimbo Ulio Bora. Nilimtaja muda mfupi uliopita Calvin Seerfeld , msomi wa Toronto ambaye alichukua hii na kutengeneza oratorio kutokana nayo. Ni kitu kama hicho hicho.

Tamthilia ni tofauti kidogo na liturujia au desturi tu. Ni aina ya kitu ambacho tunahitaji kukiangalia kwa karibu. Pendekezo kwamba Wimbo Ulio Bora ni tamthilia linakumbana na ugumu fulani mkubwa.

La kwanza ni kwamba hakuna hadithi halisi katika kitabu. Haiendi popote. Inazunguka-zunguka.

Haianzi, haipitii , na kufikia hitimisho. Aristotle katika Poetics yake alitoa maoni kwamba tamthilia nzuri ina mwanzo, katikati, na mwisho. Wimbo Ulio Bora Hauna.

Inashuka tu katikati ya jambo hilo. Inazunguka kwa sura nane na unarudi mahali pale pale ulipoingia. Hakuna maendeleo katika hadithi.

Jambo la pili ni kwamba tamthilia kwani umbo la fasihi halijulikani sana kabla ya fasihi ya Kigiriki. Kuna vipande vidogo vya mawazo ambavyo baadhi vinarudi nyuma, baadhi yake yakiwezekana mapema kama karne ya 11 huko Misri. Kuna hadithi ndogo ya kuvutia ya tamthilia ya Horus inayolingana na inatoka karibu karne ya 11.

Kuna tamthilia za kidini za kale za Mashariki ya Karibu zinazohusu ibada na ibada, lakini hizo si wazi sana. Kuna mapendekezo, lakini kuna matatizo mengi na hayo. Tofauti katika yote mawili, katika fasihi ya Mesopotamia na katika fasihi ya Misri, ni kwamba ni tamthilia dhahiri.

Kuna hotuba zilizotolewa, kuna wazungumzaji waliotambuliwa, na kuna maelekezo halisi ya jukwaa katika mfuatano. Kwa mfano, moja ya vipande vya Mesopotamia, inasema, unashuka kutoka ikulu hadi hekaluni na njiani useme maneno haya. Tendo hili linapaswa kufanywa wakati huu na kisha wataelezea hilo na kisha litaendelea.

Vivyo hivyo na hadithi ya Misri ya tamthilia ya Horus. Kuna maelekezo maalum ya jukwaani. Hakuna hata moja kati ya hayo katika Wimbo Ulio Bora.

Wazungumzaji hapa hawajatambuliwa waziwazi. Baadhi yao ni dhahiri kabisa, wengine si dhahiri. Tutarudi kwenye hilo hivi karibuni.

Lakini hakuna utambulisho dhahiri wa wazungumzaji, hakuna hadithi kama hiyo, na hakuna mwelekeo wa jukwaa. Kuna mambo ambayo ni maelezo, lakini hayaendani na muundo wa mwelekeo wa jukwaa. Nimekuwa na uzoefu mkubwa katika kuongoza tamthilia, na kuongoza programu ya tamthilia chuoni kwa miaka kadhaa, na najua kutokana na uzoefu kwamba hii haingekuwa mchezo mzuri wa jukwaani.

Kwa hivyo, tamthilia, inakataliwa sana kama uwezekano, ingawa bado hujitokeza mara kwa mara. La nne ni kuchukua hili kama linavyoonekana. Baadhi ya wachambuzi huliita mbinu halisi.

Sipendi sana neno hilo kwa sababu ukilichukulia kihalisi halikupi nafasi yoyote ya mifano ya usemi na mambo ya aina hiyo. Wachambuzi wengi hilitambua kama mbinu ya asili. Hili linaonekana kuwa nini? Na ukisoma tu, linaonekana kuwa wimbo wa mapenzi, shairi la mapenzi, linaloelezea uhusiano kati ya mwanamume na mwanamke, mwingiliano wao, mambo wanayofikiria, mambo wanayopitia, mambo wanayofanya.

Na kwamba kimsingi hii ni matibabu ya uhusiano wa kawaida sana wa kibinadamu, mwanamume na mwanamke, na upendo wao wanapoanza kuushiriki. Sasa tutazungumzia hili kwa undani zaidi katika nyenzo zenye usaidizi zaidi katika raundi inayofuata. Hii ilikuwa ya kwanza kati ya mihadhara minne kuhusu Wimbo wa Nyimbo na G. Lloyd Carr.